

FILOZOFICKÁ FAKULTA
Univerzita Karlova

Zápis o obhajobě disertační práce

Akademický rok: 2023/2024

Jméno a příjmení studenta: Mgr. Jan Ort
Identifikační číslo studenta: 41096668

Typ studijního programu: doktorský
Studijní program: Historické vědy
Studijní obor: Dějiny a kultury zemí Asie a Afriky
ID studia: 584932

Název práce: Romové jako aktéři "cikánské otázky". Náležení, mobilita a přesídlovací politika v Československu 60. let.
Pracoviště práce: Katedra Blízkého východu (21-KBV)
Jazyk práce: čeština
Jazyk obhajoby: čeština
Školitel: Helena Sadílková, Ph.D.
Oponent(i): Mgr. Abu Ghosh Yasar

Mgr. Pavel Baloun, Ph.D.

Datum obhajoby: 24.11.2023 **Místo obhajoby:** Praha
Termín: řádný

Průběh obhajoby: Další přítomní: Mgr. Pavel Baloun, Ph.D. , Mgr. Yasar Abu Ghosh, Ph.D. Zápis provedla Mgr. Markéta Hajská, Ph.D. Zahájení v 9:30.

Doc. Spurný přivítal přítomné na obhajobě disertační práce Mgr. Jana Orta a poté představil přítomné. Omluvil Dr. Jana Grilla, který je mimo ČR.

Mgr. Jan Ort stručně představil disertační práci s názvem "Romové jako aktéři "cikánské otázky". Náležení, mobilita a přesídlovací politika v Československu 60. let." jež se zaměřuje na praxi přesídlovací politiky v ČSSR ve vztahu k řešení tzv. "cikánské otázky" a zároveň také na aktérskou zkušenost Romů v tomto procesu. Věnoval se především cílům práce, metodologii, s důrazem na interdisciplinární povahu práce, regionálnímu vymezení výzkumu a závěrům práce, v rámci kterých se věnoval právě tomu, co z jeho výzkumu vyplývá o aktérství Romů, ve vztahu k centrální asimilační politice státu, projevující se například likvidací osad nebo politikou rozptylu.

Doc. Spurný předal slovo Dr. Sadílkové, která stručně shrnula průběh studia Mgr. Orta. Jednalo se o 5 let, do kterých zasáhl Covid a post-covidová situace, přesto Jan Ort podal nadstandardní studijní výkon. Vydal dva články (Romani studies Journal, Sociologický časopis), monografii vydanou v Karolíně v čj a aj, oceněnou vedením FF UK, absolvoval 3 zahraniční stáže, vyučoval romštinu, měl řadu konferenčních příspěvků a další dílčí úspěchy. Poděkovala Mgr. Ortovi za skvělý studijní výkon.

Dr. Sadílková dále vyzvedla nejdůležitější body posudku, jako bylo ocenění konstruktivní revize pojetí historie Romů, nového náhledu na asimilační politiku Romů nebo produktivní kombinace metod (historický výzkum - archivní a orálně historický - doplněn o antropologický přístup). Jako zásadní vyzdvihla způsob práce s jazykem při popisu historické situace, kdy oceňuje důsledné autorovo nuancování v užívání pojmů, ale také rozpravu s viktimitizačním narativem pozice Romů za dob komunismu.

Pokládá otázku, jak vztahovat závěry práce k současné romské veřejnosti, která si viktimitizační narativ přisvojuje a používá ho. Otázka je, jak se s tím vypořádat a jakým způsobem do debat, ve vztahu k aktérství a pozicionalitám, začlenit současnou romskou veřejnost?

Poté přečetl posudek Dr. Abu Ghosh a vyzdvihl pozitiva i dílčí kritické momenty, závěrem bylo pozitivní zhodnocení a doporučení k obhajobě.

Poté přečetl vybrané části oponentského posudku Dr. Pavel Baloun, a opět vyzdvihl pozitiva i dílčí kritické momenty. Práci zhodnotil ale celkově pozitivně, jako překonávající nároky na disertační práci a doporučil ji k obhajobě.

Doc. Spurný vyzval Mgr. Orta k vyjádření se ke kritickým momentům a otázkám plynoucím z posudků.

Mgr. Ort reagoval zejména na tato témata/ kritické body z posudků:

- přenos závěrů práce k širší veřejnosti/ možného dialogu s veřejně angažovanými Romy - zdůraznil důraz na různorodost hlasů Romů, stávající vydělenost Romů při diskuzi o reinterpetaci Romů, kterou je třeba překonat jako svým způsobem dekolonizační výzvu. Je třeba příběh Romů v historii šířit mimo "akademickou bublinu", kde je stále šířen narativ nedotknuté kultury až do 2.sv.v. a dále asimilační politiky, která jí rozvrátila. Snažit se představovat Romy nejen jako oběti politik, ale jako aktéři.

- vysvětlení autorovy kritiky Jamese Scotta (homogenizace jeho pojetí romské rezistence), téma konstantní ambivalence pozic Romů, vztah dominance vs. marginalizace

- orální historie (rozdíly mezi různými směry a přístupy) - sám se přiklání k participativnímu přístupu, vysvětluje otázku, zda není OH pro autora jen jako doplňková metoda. Dle J.Orta svým způsobem ano (limity nalezení pamětníků), ale svým způsobem nikoliv (klíčové rozměr pohledu pamětníků, zprostředkovávajícím emoční rovínu, doplňujícím omezenou perspektivu dokumentů, jakkoliv z hlediska faktografického vychází zejména z archivních materiálů).

- zájem o aktérství Romů J. Ort vnímá jako klíčové téma - jeho přístupem je nevnímat jej jen jako nástroj státní politiky nebo příběh z okraje, ale sledování aktérství Romů vnímá jako centrální otázku svého výzkumu: jaká je jeho povaha, jakým způsobem ho můžeme sledovat, a zároveň vnímat Romy jako inherentní součást společnosti (ne nutně) marginalizovanou součást společnosti

Doc.Spurný ocenil velmi pečlivou reakci na kritické body z posudků.

Dr. Fotta poděkoval za komentáře i prezentaci. Položil otázku, jaká bude další budoucnost práce. Dále narazil na otázku limitů výzkumu romské historie. Otázkou podle něj je, zda důraz na aktérství Romů v dalším výzkumu povede k tomu, k čemu má výzkum dále připívat nebo zda jsme už nenarazili na limity paradigmatu.

Ptá se dále na způsob výzkumu policie a začleněním aktérství do nich a diskuze o policy translation, která obecně absentuje ve výzkumu Romů. Jeho poslední otázka se týkala rezistence - je možné začlenit toto téma v rámci výzkumu ekologii vztahů.

Dr. Abu Ghosh navázal na Dr. Fottu: v textu chybí krok k revizi historii Československa, ptá se na provázanost aktérství a rezistence a také technokratičnost zacházení s menšinami.

Jan Ort detailně reagoval postupně na otázky Dr. Fotty a Dr. Abu Ghoshe. Následovala debata o jednotlivých bodech/ otázkách.

Doc. Spurný pozitivně zhodnotil teoretický přesah práce, překlenující (velmi detailní) empirický výzkum a položil několik doplňujících

otázek.

Jan Ort zodpověděl na otázky doc. Spurného.

Reagoval Dr. J. Strnad, který se v minulosti věnoval výzkumu historie státu, včetně otázky aktérství státu v 60. letech (v osvětovém a sociálně inženýrském duchu). Zdůraznil, že aktérů v celém procesu bylo více, na různých rovinách. Jan Ort následně reagoval na komentáře Dr. Strnada. Následuje debata a komentáře více přítomných členů (Dr. Abu Ghosh, Fotta, Doc. Spurný, Dr. Baloun). Jan Ort na konec reagoval na otázku dialogu mezi historií a romistikou a na otázku toho, co nám říká otázka romského aktérství o povaze státní moci. Zároveň zdůraznil potřebu rozdělit dějiny Romů a dějiny anticiganismu.

Následuje další debata o přínosech romistiky (Dr. Sadílková) a limitech Romani histories/ rozdělení výzkumníků dle vědeckých disciplín (Dr. Fotta). Romistika není jen pomocnou vědou historickou ani antropologickou (doc. Spurný).

Doc. Spurný v 11:55 poděkoval za proběhlou debatu a poděkoval všem za aktivní účast a zejména panu Ortovi.

Následuje hlasování členů komise, tedy všech, kromě oponentů. Všechny pět členů hlasovalo pro. Komise se shodla jednohlasně na navržení práce na ocenění.

Výsledek byl oznámen uchazeči, všichni poblahopřáli Mgr. Ortovi k výsledku i průběhu studia.

Klasifikace obhajoby:	prospěl/a (P)	
Předseda komise:	doc. Mgr. Matěj Spurný, Ph.D.
Členové komise:	Martin Fotta, M.Sc., Ph.D.
	Mgr. Pavel Kubaník, Ph.D.
	Helena Sadílková, Ph.D.
	PhDr. Jaroslav Strnad, Ph.D.